

Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
Journal of Balıkesir University Faculty of Theology

Sahibi / Owner

Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi adına
Prof. Dr. Mehmet Bayyığıt

Yazı İşleri Müdürü/Responsible Manager

Dr. Öğr. Üyesi Lütfü Cengiz

Editörler/Editors in Chief

Doç. Dr. Mehmet Özkan
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Ali Çanakçı

Editör Yardımcıları/Assistant Editors

Dr. Öğr. Üyesi Asem Hamdy Ahmed Abdelghany

Yayın Kurulu/Editorial Board

Prof. Dr. Mehmet Bayyığıt, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Muhiddin Okumuşlar, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Çaycı, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Ejder Okumuş, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Prof. Dr. Süleyman Akkuş, Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Bahçekapılı, Yalova Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Dirik, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Özkan, Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. Esmâ Sayın, Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. Y. Emre Gördük, Balıkesir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Demir, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Ali Çanakçı, Balıkesir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Lütfü Cengiz, Balıkesir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Polat, Balıkesir Üniversitesi

Dizgi-Mizanpaj/Layout

Asem Hamdy Ahmed Abdelghany & Mehmet Özkan & Ahmet Ali Çanakçı

Yazışma/Correspondence

Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Dinkçiler Mah. Soma Cad. Altteylül/Balıkesir **Telefon:**
0 266 249 61 79 & **Faks:** 0 266 239 87 46 & **E-posta:** balikesirilahiyatdergisi@gmail.com **Web:**
<http://ilahiyatdergisi.balikesir.edu.tr>, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bauifd>

Baskı Yeri

Erman Ofset Matbaacılık LTD. ŞTİ. - Fevzi Çakmak Mah. Özlem Cad. No: 33/G Karatay/
Konya Tel: 0332 342 01 55 • Sertifika No: 15409

Basım Tarihi

Aralık 2019

Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, yılda iki kez yayınlanan akademik uluslararası hakemli bir dergidir. BAÜİFD'de yayınlanan yazıların bilimsel ve hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir. Yayın dili Türkçe olmakla birlikte diğer dillerde de yazılar yayınlanmaktadır. Yayınlanan yazıların bütün yayın hakları BAÜİFD'ye ait olup yayıncının izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz ve elektronik ortama taşınamaz. Yazıların yayınlanıp yayınlanmamasına derginin yayın kurulu karar verir.

Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
Journal of Balıkesir University Faculty of Theology
ISSN 2149-9969 | e-ISSN 2717-669X
Aralık/ December 2019, 10: 289-300

Din Dili Çalıştayı (05-06 Mayıs 2018 Cunda/Ayvalık/Balıkesir).
Workshop on the Language of Religious Discourse (05-06 May 2018
Cunda/Ayvalık/Balıkesir)

Ahmet Ali Çanakcı

Dr. Öğr. Üyesi, Balıkesir Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi,
Din Eğitimi Anabilim Dalı Balıkesir/ Türkiye

Assit. Prof., Balıkesir University, Faculty of Theology,
Department of Religious Education

e-mail: aa_canakci@yahoo.com

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-6200-2763>

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Type: İlmi Toplantı Tanıtımı / Conference Review

Geliş Tarihi / Date Received: 15 Ekim 2019 / 15 October 2019

Kabul Tarihi / Date Accepted: 27 Kasım 2019 / 27 November 2019

Yayın Tarihi / Date Published: 30 Aralık 2019 / 30 December 2019

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Aralık/ December

Atf/Citation: Ahmet Ali Çanakcı, "Din Dili Çalıştayı (05-06 Mayıs 2018 Cunda/Ayvalık/Balıkesir)" *Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10 (Aralık 2019): 289-300

Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiştir.
This article has been reviewed by at least two referees.

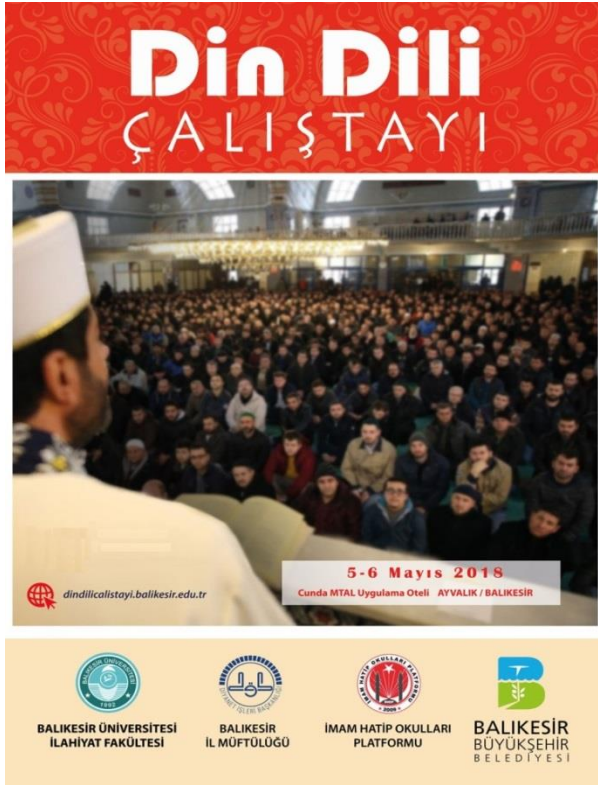
Web: <http://ilahiyatdergisi.balikesir.edu.tr>, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bauifd>

Mail: balikesirilahiyatdergisi@gmail.com

Copyright © Published by Balıkesir Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi / Balıkesir University, Faculty of Theology, Balıkesir, Turkey. All rights reserved

Din Dili Çalıştayı
(05-06 Mayıs 2018 Cunda/Ayvalık/Balıkesir)

Ahmet Ali Çanakcı

Ülkemizde halkın dini konularda bilinçlendirilmesi, aydınlatılması ve öğrendiklerini içselleştirmesine katkı sağlama görevini yerine getiren Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bünyesinde çalışmalar yürüten din görevlileri bu süreçte önemli bir role sahiptir. Yapılan alan araştırmaları, bazı din görevlilerinin bu görev ve sorumluluklarını yerine getirirken yaygın din eğitiminde halkla aynı dile/din diline sahip olamama, sağlıklı iletişim kuramama, mesleki, pedagojik, andragojik, sosyal, kültürel açıdan kendilerini

geliştirememe, çağın gereksinimlerine ve beklentilerine göre hareket edememe sorunlarıyla karşı karşıya kaldıklarını ortaya koymaktadır. Bu durum, günümüzde din anlatımında fonksiyonel bir konumda olan din görevlilerinin pedagojik ve andragojik yeterliğini ve onların bu süreçte kullandıkları din dilinin niteliği sorunsalını ön plana çıkarmaktadır. Dolayısıyla, hayati öneme sahip olan din dili alanının, inovatif fikirlerle ve çağdaş iletişim araçları ile geliştirilmesi yönünde de bir takım yeni çalışmalar ve dönüşümlerin yapılması gerekmektedir.

Bu bilimsel problematik alanlar son yıllarda çeşitlenmiş ve bunların bir ihtiyaç, içerik ve swot analizi ile çözüm odaklı araştırılıp incelenmesi (workshop tekniği vb. bilimsel çalışmalar) günümüzde her zamankinden daha çok ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, bu problematik alanlarla ilgili farklı paydaş kurum ve kuruluşlarla “Cunda Toplantıları” adı altında, her yıl bahar aylarında, Türkiye’nin, din-toplum ilişkileri bağlamında acil çözüm bekleyen temel sorunlarından birinin tartışıldığı ve tavsiye niteliğinde çözümler üretildiği bilimsel bir platform planlamaktadır. Bu çerçevede 2018 yılında ilki gerçekleştirilen “Cunda Toplantıları”, Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Balıkesir İl Müftülüğü, İmam Hatip Okulları Platformu ve Balıkesir Büyükşehir Belediyesi işbirliği içinde gerçekleştirilmiştir. Konusu “*Din Anlatımında Din Dili*” olan ve 05-06 Mayıs 2018 tarihlerinde Ayvalık-Cunda MTAL Uygulama Otelinde workshop yöntemiyle yapılan bu çalışma, üniversitelerin farklı alanlarından bilim insanları ile Diyanet İşleri Başkanlığı ve imam hatip okulları ilgililerinin bir araya gelerek konuyu tartışmalarından dolayı disiplinler arası bir özellik taşımaktadır.

Çalıştay 20 farklı üniversiteden, 40 akademisyen, müftü ve vaizlerden oluşan 70 Diyanet İşleri Başkanlığı mensubu ve 10 İHO/İHL

müdürü olmak üzere toplam 120 katılımcı ile gerçekleşmiştir. Spesifik olarak yaygın din eğitimi, halkın dinî irşat ve aydınlatılmasında kullanılacak din dilinin müzakere edilerek beklenti, ihtiyaç ve sorunlara çözümler üretilmesi amaçlanan çalıştayda, “Cami Merkezli Hizmetlerde Din Dili”, “Dini Metinlerin Sunumunda Din Dili”, “İletişim/Sosyal Medya ve Halkla İlişkilerde Din Dili”, “Çocuk, Genç ve Yetişkinlerde Din Dili” temalarının ele alındığı ve tartışıldığı çalışma, 05 Mayıs 2018 Cumartesi günü saat 09.30’da Edremit İlçe Müftülüğü Şube Müdürü Adem Polat’ın sunumuyla ve Altınova Hacı Bayram Veli Camii İmam Hatibi İbrahim Adıgüzel’in Kur’an-ı Kerim tilavet ile başladı.

İmam Hatip Okulları Platformu Balıkesir Şubesi Başkanı Halil Taş, Balıkesir İl Müftüsü Ramazan Topcan ve Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Mehmet Bayyığıt’in selamlama konuşmalarının ardından saat 10.00’da Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Muhiddin Okumuşlar tarafından “Din Anlatımında Din Dili” konulu açılış konferansı verildi.

Açılış konferansından sonra çalıştay oturumlarına geçildi. Her biri yaklaşık bir saat kırk beş dakika süren dört oturumda grup çalışmaları yapıldı. Bu bağlamda ilk çalışma grubu, 05 Mayıs 2018 Cumartesi günü saat 10.45-12.15 arasında Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ali Akpınar’ın başkanlığında, “Cami Merkezli Hizmetlerde Din Dili” adlı tema üzerinde, Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Şükrü Keyifli’nin “Cami Merkezli Hizmetlerde Din Dili” ve Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Bülent Çelikel’in “Din Hizmetlerinde Din Dili” adlı bildirimlerinin konuya açılım getirmesi ve müzakerelerle

yürütüldü. İkinci çalışma grubu, saat 13:45-15:30 arasında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Cemal Tosun'un başkanlığında " *Dini Metinlerin Sunumunda Din Dili* " teması ile İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Mehmet Bahçekapılı'nın "Din Öğretiminde Kullanılacak Dil" ve Aksaray Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Sümeyra Bilecik'in "Dini Metinlerin Sunumunda Din Dili (DKAB Ders Kitapları Örneği)" adlı bildirileri ve tartışmalar üzerine gerçekleştirildi. . Üçüncü çalışma grubu, saat 15:45-17:30 arasında, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Nurullah Altaş'ın başkanlığında , "İletişim/Sosyal Medya ve Halkla İlişkilerde Din Dili" başlıklı tema üzerinde İstanbul Medipol Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Ali Büyükaslan'ın "İletişim / Sosyal Medya ve Halkla İlişkilerde Din Dili" adlı bildirisi ile yapıldı. Dördüncü olan son çalışma grubu ise saat 18.00-19.45 arasında, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Başkanı Prof. Dr. Muhsin Akbaş'ın başkanlığında sürdürülmüş olup, "Çocuk, Genç ve Yetişkinlerle İletişimde Din Dili"adlı temada, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi Anabilim Dalı Emekli Öğretim Üyesi/İstanbul Aydın Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hayati Hökelekli'nin "Çocuk ve Gençlerle İletişimde Din Dili"; Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. M. Akif Kılavuz'un "Yetişkinlik Döneminde Din Eğitimi", Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Mustafa Koç'un "Gençlerle İletişimde Din Dili: Değerlendirmeler ve Öneriler" ve Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Din Eğitimi Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi Musa Mert'in

“Çocuklarla ve Gençlerle İletişimde Din Dili – Yeni Yaklaşımlar ve Öneriler”) başlıklı bildirimlerine ve tartışmalara yer verildi.

06 Mayıs 2018 Pazar günü ise saat 09.30- 11.30 arasında değerlendirme ve kapanış oturumu yapıldı. Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Mehmet Bayyigit başkanlığında yapılan bu oturum “sonuç raporu” ve “değerlendirme” olmak üzere iki aşamada gerçekleştirildi. Saat 09-30 da gerçekleştirilen oturumun ilk (sonuç raporu) aşamasına, Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ali Akpınar, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Cemal Tosun, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Nurullah Altaş ve İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Başkanı Prof. Dr. Muhsin Akbaş katıldı ve bu oturumda çalışma gruplarının (bildiriler ve tartışmalar sonucu ulaştığı) sonuç raporları açıklandı. Saat 10.30’da başlayan oturumun ikinci (değerlendirme) aşamasında, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Sosyolojisi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Abdurrahman Kurt, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi Anabilim Dalı Emekli Öğretim Üyesi/İstanbul Aydın Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hayati Hökelekli, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. M. Akif Kılavuz, Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı öğretim üyesi Prof. Dr. Muhiddin Okumuşlar, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Hadis Anabilim Dalı Prof. Dr. Veli Atmaca, İstanbul Medipol Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Ali Büyükaslan, Balıkesir İl Müftüsü Ramazan Topcan ve İmam Hatip Okulları Platformu Balıkesir Şubesi Başkanı Halil Taş’ın çalıştayda tartışılan konular ve ulaşılan sonuçlarla ilgili yaptıkları genel değerlendirmelerin

ardından katılımcılara katılım belgesi verilmesiyle çalıştay sona erdi ve katılımcılarla birlikte Ayvalık Tekne Turu gerçekleştirildi.

Dört ayrı atölye çalışması şeklinde gerçekleştirilen çalıştaydaki tartışma ve müzakereler neticesinde, “Din Anlatımında Din Dili” konusunda karşılaşılan sorunlar ile ilgili tespit edilen ve öne çıkan bazı öneriler şunlardır:

- Dinin doğru bir şekilde anlatılabilmesi için doğru anlaşılması ve muhatapların anlayabileceği şekilde sunulması önemlidir. Bunun için din hizmeti verenler kendilerini yenilemeli, bilgi ve söylemlerini güncellemelidirler.
- Din dili, sahih bilgiye dayanmalı, anlaşılır olmalı ve en güzel şekilde sunulmalıdır.
- Din dili, bütün özellik ve güzellikleriyle dini temsil etmelidir. Din dili birleştirici, kucaklayıcı, kuşatıcı, müjdeleyici ve seviyeli olmalıdır. Buyurgan, suçlayıcı, ayırıştırıcı, dışlayıcı, nefret ettirici, karamsarlığa düşürücü, aşırı bilgi ve iş yükleyici olmamalıdır. Dini sunumlarda lânet, beddua ve argo ifadelerden uzak durulmalıdır.
- Dinin sunumuyla ilgili yazılı ve sözlü gelenekte yer alan “korkutma ve suçlayıcı dil” yerine, “sevgi, merhamet, şefkat ve bağışlayıcı” bir dil kullanılmalıdır.
- Din eğitiminde sunulacak bilgi Ahmet Yesevi’de, Yunus Emre’de, Mevlana’da ve Hacı Bayram Veli’de olduğu gibi, “Kur’an ve Sünnet”ten hareketle halkın sorunları, ihtiyaçları ve anlama özellikleri göz önünde bulundurularak üretilmeli ve insanın aklına ve gönlüne hitap edecek özelliklerde, estetik boyutu da olan bir din dili ile gerçekleştirilmelidir.
- Dini metinlerin sunumlarında doğrulayıcı bir yaklaşımdan ziyade tutarlı ve ikna edici bir yaklaşım tercih edilmelidir.

- Camilerde gerçekleştirilen etkinlikler “tek taraflı iletişim” olmaktan çıkarılıp “iletişime” dönüştürülmelidir.
- Etkili bir iletişim için mümkün olduğunca yüz yüze iletişim tercih edilerek sonuç odaklı bir iletişim gerçekleştirilmelidir. Her türlü iletişimde aynı zamanda dönemin dili yakalanabilmeli, dini terminoloji; gündelik deneyimleri tanımlayan kavramlarla örtüşmelidir.
- Günümüzde hedef kitleye ulaşmanın en etkili yöntemlerinin başında gelen sosyal medya ortamları, dinin gerçekliği ile hayatın gerçekliğinin buluşturulmasına imkân tanıyacak ortamlar olarak değerlendirilmelidir.
- Dinî iletişimde dinleyici kitlesinin çocuk, genç, yetişkin gibi farklı özelliklerde olması bakımından her biri için ayrı bir din dili geliştirilmelidir.
- 4-7 yaş arasındaki çocuklara din eğitiminden önce sağlam bir karakter oluşturmaya yardımcı olabilecek değerler eğitimi (temizlik, nezaket, arkadaşlarla iyi geçinme, sevgi, hoşgörü, empati, yardımlaşma, paylaşma vb.) verilmelidir. (Bu yaştaki çocuklara din adına sadece basit imanî formüller, hamd, şükür gibi kavramlar ve ilahiler öğretilir).
- Gençlere yönelik dinî iletişimde etkileşimli ve ikna edici bir dil kullanılmalıdır.
- Gençlerin inanç krizlerinin çözümüne yardımcı olabilmek için onların anlam arayışlarına, suçluluk ve günahkârlık duygularından kurtuluşlarına yardımcı olacak bir din dili geliştirilmelidir.
- Din sadece ulûhiyet ile ilgili konulardan ibaret olmadığı için din eğitimcileri sevgi, ilgi, empati, anlayış, dinleme, kabullenme, barış, sabır, onay, teşvik, adalet, cesaretlendirme, yardımlaşma, eşitlik vb. temalara da önem vermelidir.

- Sahada din hizmeti üreten personelin psikoloji ve “Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik (PDR)” temelli yeni nesil bir din dili oluşturabilecek formasyon yeterliliğinin artırılması için vaizlik sistemi yeniden güncellenmeli, sahadaki her alana özgü uzman vaiz kadroları oluşturulmalı ve oluşan kadroların “Manevi Danışmanlık ve Rehberlik (MDR)” formasyonları güçlendirilmelidir.

Sonuç olarak, alanında hem konusu hem kurumlar arası işbirliği hem de disiplinler arası iletişim açısından bir ilk sayılabilecek bu çalıştay, üniversitelerin farklı disiplinlerinden bilim insanları ile diğer kurumların (DİB-MEB-STK) ilgilerini bir araya getirmesi açısından önem arz etmektedir. Ayrıca genelde yaygın din eğitimi özelde halkın dinî irşat ve aydınlatılmasında kullanılacak din dilinin tartışılarak beklenti, ihtiyaç ve sorunlara çözüm üretilmesi açısından literatüre katkı sağladığı söylenebilir.

Bu çalıştayda yer alan bildiri ve tartışmalar sonucu ulaşılan bulgular, Prof. Dr. Mehmet Bayyigit, Doç. Dr. Mehmet Özkan, Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Ali Çanakcı ve Dr. Öğr. Üyesi Asem Hamdy Ahmed Abdelghany editörlüğünde “Cunda Toplantıları 1: Din Anlatımında Din Dili Çalıştayı (Bildiriler-Tartışmalar-Sonuç Raporu)” adıyla Balıkesir Büyükşehir Belediyesi tarafından 2018 yılında yayımlanmıştır (Bkz. <http://dindilicalistayi.balikesir.edu.tr>).

